

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 8

Рівне – 2022

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki;

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Малафійк І.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;

Дем'яничук О.Н. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;

Потапчук Т.М. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Цюлюпа С.Д. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Крижановська Т.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Прокопович Т.Ю. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Радковська Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Сверлюк Л.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;

Филипчук М.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 28.04.2022 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2022. – Вип. 8. – 192 с.

ISBN 978-966-416-932-2

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Крижановська Т.І.</i> До питання варіативності методики реалізації мистових ліній музичної освіти у початковій школі	5
<i>Крусь О.П.</i> Методологічні аспекти формування національної вихованості майбутніх учителів музики	10
<i>Кухар Я.О.</i> Особливості сакрального музикування за авторством М. Леонтовича	15
<i>Ногачевська І.В., Григорчук І.С.</i> Формування фахових компетентності студентів в процесі вивчення вокально-хорових дисциплін	22
<i>Парчук І.М., Гумінська О.О.</i> Методи розвитку навичок імпровізації учнів-піаністів ДМШ	28
<i>Пастушок Т.В.</i> Принципи формування комунікативної культури майбутнього диригента оркестрового колективу	35
<i>Сверлюк Я.В., Сверлюк Л.І.</i> Взаємодія диригента з творчим колективом як педагогічна проблема	41
<i>Якимчук С.Н.</i> Неперервність освіти студента-хормейстера як системне середовище формування особистості	49

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Балаєва О.С.</i> Вараська музична школа, як один з основних осередків музичної культури Рівненського Полісся	55
<i>Столярчук Б.І.</i> Богдан Яремко – дослідник традиційних сопілкових інструментів і їх музики	60
<i>Даюк Ж.Ю., Бордун Н.Р.</i> Основні тенденції розвитку фортепіанного мистецтва Львівщини в контексті західноєвропейської музичної культури	65
<i>Гурин М.А.</i> Аматорське хорове виконавство м. Рівного на сучасному етапі національного культуротворення	73
<i>Димченко С.С., Савчин О.В.</i> Художні аспекти виконавської інтерпретації Концерту-поєми для баяна із симфонічним оркестром Альбіна Репнікова	78
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні погляди та диригентська майстерність Петра Свердлика	89
<i>Кривицька В.В.</i> Творча діяльність маестро П. Муравського на посаді художнього керівника державної хорової капели УРСР «Трембіта»	101
<i>Мельничук С.Ф.</i> Класичне музичне мистецтво та його фоновість в розрізі сучасної культури	105
<i>Остапчук М.М., Никон О.К.</i> Українське фортепіанне мистецтво у контексті розвитку вітчизняної музичної культури	112
<i>Осіпкіна Д.В.</i> Українське вокальне мистецтво: ключові аспекти становлення та розвитку	117
<i>Пастушенко А.С.</i> Родинно-побутова пісня, балада, як явище барокової культури	122
<i>Продан В.В.</i> Фортепіанна творчість Миколи Ластовецького в контексті розвитку української музичної культури	127

<i>Прокопович Т.Ю.</i> Столітній ювілей Миколи Лисенка в умовах ворожих ідеологій (за матеріалами воєнної преси).....	131
<i>Роговська В.О.</i> Стилiстичні особливості української сучасної хорової музики	136
<i>Харитон І.М.</i> Трансформація стражденного в системі координат культурової пісенної обрядовості української православної традиції.....	141
<i>Цапун Р.В.</i> Рокитнівщина: з фольклорної експедиції 1987 року.....	150

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Борщ К.О., Крижановська Т.І.</i> Розвиток художньої компетентності старшокласників методом творчого практикуму в курсі «Мистецтво»	158
<i>Василишин І.В., Гумінська О.О.</i> Методи та прийоми розвитку комунікативних навичок учнів 5-7 класів на уроках музичного мистецтва.....	164
<i>Висоцька Д.С.</i> Музичний розвиток дітей з особливими освітніми потребами на уроках фортепіано	169
<i>Кулакевич А.В., Радковська Л.М.</i> Ретроспективний аналіз проблеми «слухання музики» в педагогічній теорії та практиці минулого.....	174
<i>Малей Я.Р., Радковська Л.М.</i> Нетрадиційні уроки як важливий аспект розвитку особистості школяра	179
<i>Тарчинська Ю.Г., Тарчинська І.Г., Ткачук А.О.</i> Вплив інформаційних технологій на мистецьку освіту	183
Про авторів	189

та міжнародних конкурсах. Вони є неодноразовими лауреатами різних ступенів. Серед випускників, які продовжили навчання у мистецьких закладах: Мелузова Алла, Попова Ірина, Алексеєнко Ольга, Карнішова Катерина, Богдан Сергій, Січкарук Руслана, Белеля Юлія, Баловіна Неоніла, Балаєва Олександра, Лук'янова Дарина, Родіонов Євген, Фасішевська Валерія, Нестерук Дарина та багато інших. Більшість вихованців повернулися до рідної школи викладачами.

Отже, з впевненістю можна сказати, що Вараська музична школа є одним з основних осередків музичної культури Рівненського Полісся.

Список використаної літератури

1. Бабік С. Викладач музичної школи на Рівненщині: «За кожною чорною клавішею обов'язково йдуть білі». *Журнал «Я журналіст»*. Рівне. 2016. 22 с.
2. Воробей М. Музика об'єднує. *Газета «Вісті Кузнецовська»*. Вип.49. 2013.
3. Рудешко О. Чарівне слово – «музика». *Газета «Енергія»*. 2006. с.8.
4. Стельмашук О. «Музика говорить, там де людина не знайде слова»: *Газета «Володимирецький вісник»*. 2018. с.6.

•

УДК 78:373 (477.81)

Столярчук Б.І.

БОГДАН ЯРЕМКО – ДОСЛІДНИК ТРАДИЦІЙНИХ СОПІЛКОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ЇХ МУЗИКИ

Анотація. У статті представлено матеріали про відомого в Україні та поза її межами музиканта-практика, виконавця-сопілкаря, педагога, творчість якого яскраво відбилася в популярному як серед фахівців, так і в широких колах аматорів народної музики компакт-диску «Грає сопілкар Богдан Яремко». Науковий дослідник, він розробив власну систему транскрипції та аналізу артикуляційного апарату традиційної сопілкової музики.

У його науковому доробку розкривається широке коло етнічного, не лише флейтового інструментарію, жанрів і форм традиційної музичної культури Бойківщини та Гуцульщини, а також у світовій інструментальній музиці. Зокрема важливим є створення Богданом Яремком раціональної системи аплікатури при вилковій техніці гри на грифних духових інструментах і виявлення зв'язків між ергоморфологією флейти і музичною стилістикою традиції та відкриття народної системи мір та способів кодування строю й ладу музики в будові й строї духових інструментів.

Богдан Яремко – дослідник традиційних сопілкових інструментів і їх музики – є автором кандидатської дисертації «Роль виконавства у формуванні музичної традиції, побудованої на матеріалі української сопілкової музики Прикарпаття», яка обґрунтована на достовірності у ній наукових ідей та висновків, що мають загально-теоретичне значення у дослідженні етнічної сфери бойківської та гуцульської сопілкової музики.

Ключові слова. Сопілкова музика, традиційна культура бойків та гуцулів.

Annotation. The article presents materials about a well-known musician-practitioner in Ukraine and abroad, panpipe performer, teacher, whose work was vividly reflected in the CD "Playing pipe player Bogdan Yaremko" popular both among professionals and among folk music lovers. Researcher, he developed his own system of transcription and analysis of the articulatory apparatus of traditional panpipe music.

His scientific work reveals a wide range of ethnic, not only flute instruments, genres and forms of traditional musical culture of Boykivshchyna and Hutsulshchyna, also in world instrumental music.

In particular, it is important for Bohdan Yaremko to create a rational fingering system for fork playing on flute wind instruments and to identify links between flute ergomorphology and musical stylistics of tradition and to discover the folk system of measures and methods of coding music in the structure and structure of wind instruments.

Bohdan Yaremko – researcher of traditional panpipe instruments and their music – is the author of his dissertation "The role of performance in the formation of musical tradition based on the Ukrainian panpipe music of Prykarpattia", which is based on the reliability of scientific ideas and conclusions of general theoretical significance research of the ethnic sphere of Boyko and Hutsul panpipe music.

Keywords. Panpipe music, traditional culture of boykos and hutsuls.

Постановка проблеми. Народна музика – пісенна чи інструментальна – набуває в наш час значного розвитку, знаходить широке коло слухачів, має своїх прихильників. Народне мистецтво – це надбання кожного народу, воно передавалося від покоління до покоління народними співцями та виконавцями. Про це свідчать виконавці та ансамблі народної музики інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. Серед сучасних музикантів України, діяльність яких розпочалася у 1970-х роках ХХ століття, чільне місце займає Богдан Іванович Яремко, представник рідкісної спеціалізації «Етноорганологія», пов'язаної з вивченням народних музичних інструментів та їхньої музики усного функціонування.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Надія Супрун-Яремко – дружина і колега Богдана Яремка визначила вагомість його наукових і педагогічних досягнень та творчого доробку в контексті сучасної етномузики «Контури його життя і долі» (2011). Ігор Макієвський у статті «Слово про автора» (2003) писав: «Можна на базі знань академічного музиканта з відповідними уявами про стрій духових інструментів, аплікатуру, артикуляцію, принципи виконавства, зібравши матеріали, написати дисертацію. А можна піти складним шляхом органолога-дослідника, яким пішов Б.Яремко, досягнувши цілісності історичну, регіональну та етнокультурну її зумовленість».

«Уторопські сопілкові імпровізації» відомого вченого-органолога Богдана Яремка – це перший крок на шляху до цієї благородної та єдиної науково й методично вивіреної мети. Споконвічні сумніви і полеміку фольклористів щодо правомірності й навіть доречності вторинно-реконструктивних студій автор вирішує однозначно: коли традиція катастрофічно щезає або вже і не існує, передати її безцінні духовні скарби можливо лише одним-єдиним шляхом – через науково-виконавську вторинну реконструкцію.

Мета статті – окреслити роль Богдана Яремка у дослідженні традиційних сопілкових інструментів і їх музики на території Гуцульщини та Бойківщини.

Виклад основного матеріалу. Богдан Іванович Яремко народився 14 серпня 1943 року в селі Викоти Самбірського району Львівської області. Перші дитячі враження і зачарування від музики сталися в першому класі сільської школи від дотику до клавіш фортепіано. Згодом навчання у Самбірському культурно-освітньому училищі не дало певного музичного враження. Після першого курсу він залишив цей заклад і вступив до Дрогобицького музичного училища, оволодівши грою на кларнеті в класі Романа Афанасійовича Гітліна та Володимира Миколайовича Носова. У Львівській консерваторії імені Миколи Лисенка, оволодівши кращими зразками світової та вітчизняної музики у грі на інструменті та в оркестровому класі під керуванням професора Миколи Колесси.

У цей період навчання виникло зацікавлення до традиційної народної музики Гуцульщини – сопілкової, цимбальної та скрипкової – у виконанні студентів-однокурсників Василя Попадюка, Василя Петрованчука та Івана Арсенича.

У 1972 році Богдан Яремко, випускник консерваторії, за направленням приїхав працювати до Рівненського культосвітнього факультету Київського інституту культури, який розпочав діяти у 1970 році. З перших днів роботи він розпочав оволодівати сопілкою, яка була введена до складу студентського оркестру народних інструментів під керівництвом Петра Свердюка. З цього часу розпочалося сопілкове виконавство Богдана Яремка в даному вузі.

У 1976 році відбувся перший сольний концерт викладача, який своїм професійним виконавством вивів сопілку на концертну сцену. Місцева та українська преса відгукнулася на перший мистецький захід такого плану. Згодом Богдан Яремко стає лауреатом Першого Всесоюзного фестивалю народної творчості трудящих. У 1979 році він став засновником класу сопілки на кафедрі народних інструментів. Робота у ВНЗ дала йому змогу не тільки викладати спеціальні дисципліни з музики, а й активно продовжувати вивчення різноманітних народних інструментів. Молодий викладач виніс тоді сопілку як сольний інструмент на концертну естраду, виконуючи твори композиторів та популярні обробки народних мелодій. Це стало поштовхом, щоб спочатку «вийти» на традиційні народні інструменти, які збереглися на території Східних Карпат, де проживають гуцули і бойки.

Науковець підняв цілий пласт традиційної народної флейтової музики, зокрема освоїв малопоширені і маловідомі інструменти, такі як денцівка (свисткова флейта), фрїлка (одноствольна відкрита флейта), керамічні зозулі та окарини (судинні свисткові флейти), ребро (багатоствольна свисткова флейта), теленка, свиріль (флейта Пана), бойківська пищавка.

Ці інструменти він виявив у народних музик, записав їхню музику і зняв на кіноплівку, вивчив аплікатуру та будову цих інструментів, виявив

весь їх звукоряд, а потім розшифрував мелодії та стиль виконання. Ця кропітка праця сприяла освоєнню багатьох інших інструментів регіону.

Він захопив своїх студентів сопілкою так, що вони, натхненно працюючи, розпочали концертну діяльність на сценах багатьох міст України.

Зокрема, Юрій Фокшей – перший учень і його перший концерт у 1981 році, участь у III Республіканському конкурсі виконавців на народних інструментах (Одеса, почесна грамота).

Ігор Федоров – переможець Республіканського огляду науково-творчих робіт студентів вищих і середніх навчальних закладів мистецтв і культури (Ужгород, 1982 рік, I місце).

У 1984 році Ігор Федоров і Богдан Яремко беруть участь у концерті камерної музики на VIII з'їзді композиторів України (м.Київ), студентським квітетом сопілкарів у Всеукраїнському семінарі-практикумі «Використання фольклору в трудових святах і обрядах» (м.Рівне), а також в концертній зустрічі колективів Рівненського та Львівського відділень музичного товариства України (м.Львів).

Мирослав Бабчук – учасник Республіканської наукової конференції викладачів (Одеса, 1987 рік), виконавець на карпатських традиційних сопілкових інструментах. Нині соліст і керівник ансамблю народної музики «Візерунки» тернопільської філармонії, народний артист України.

Віталій Демчук і Юрій Гриньов – учасники Всеукраїнського огляду-конкурсу фольклорної творчості студентів (м.Рівне, 1993 рік).

Василь Квич – дипломант II Міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах імені Гната Хоткевича (м.Харків, 2001 рік).

Олександр Рибалко – лауреат VI Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців народної музики «З народного джерела» (м.Рівне, 2006 рік), «Волинська Гуковиця» (м.Луцьк, 2010 рік), «Народні музики Поділля» (м.Немирів Вінницької області, 2010 рік).

У 1995 році Богдан Яремко захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата мистецтвознавства у Національній музичній академії України. Її тема: «Роль виконавства у формуванні музичної традиції. На матеріалі української сопілкової музики Прикарпаття». Ним написано і опубліковано чимало досліджень із сопілкової музики.

Багаторічне зацікавлення розшифровкою народної музики теж дало свої результати. У 1997 році він видає навчальний посібник «Уторопські сопілкові імпровізації», який складається з двох розділів – теоретичного («Сопілкарська традиція села Уторопи», «Виготовлення сопілок», «Репертуар Миколи Павлюка», «Спосіб гри на сопілці», «Якість звуку», «Функціонування весільної капели») та нотного («Сопілкові імпровізації Миколи Павлюка»). Як зазначає київський мистецтвознавець Михайло Хай у статті «Посібник із етноінструментознавства», видрукуваній в науково-краснознавчому альманасі «Волинські дзвони» (1999 рік), в третьому випуску,

«Уторопські сопілкові імпровізації вченого-етноорганолога, завідувача кафедри Рівненського державного гуманітарного університету, кандидата мистецтвознавства Богдана Яремка – це перший крок на шляху до цієї благородної та єдиної науково й методично вивіреної мети. Споконвічні сумніви і полеміку фольклористів щодо правомірності й навіть доречності вторинно-реконструктивних студій автор вирішує однозначно: коли традиція катастрофічно щезає або вже і не існує, передати її безцінні духовні скарби можливо лише одним-єдиним шляхом – через науково-виконавську вторинну реконструкцію».

А через рік дослідник видає збірник «Бойківська сопілкова музика», яка є наступним кроком дослідження автентичних музикознавчих традицій. Він є автором понад 90 наукових статей, апробація яких пройшла на десятках наукових конференцій, симпозіумах, читаннях у різних містах України, а також Литві (м.Клайпеда), Польщі (м. Люблін, Варшава), Австрії (м.Відень), Словаччині (м.Братіслава). Видано два компакт-диски: «Грає сопілкар Богдан Яремко» (2001 рік) та «Скрипаль Кирило Линдюк (косматсько-шепітська традиція)» (2006 рік).

У 2000 році Богдан Яремко за особисто розробленою концепцією відкриває зимово-літню школу традиційного народного мистецтва імені Василя Мочура у селі Космач Косівського району Івано-Франківської області. Він був членом журі творчих заходів, зокрема Другого (1998 рік) та Третього (1999 рік) міжнародних фестивалів традиційної народної культури «Покуть» (м.Харків), Третього (2004 рік), Четвертого (2007 рік) та П'ятого (2010 рік) міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах імені Гната Хоткевича (м.Харків). Концертна діяльність Богдана Яремка і його студентів відбувалася у багатьох містах: Рівне, Київ, Харків, Львів, Хмельницький, Івано-Франківськ (Україна), Краків, Варшава (Польща), Братіслава, Габовка (Словаччина).

Протягом 1996-2000 років Богдан Яремко завідував кафедрою музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету і при особистих зусиллях сформував її сучасне обличчя на базі розробленої за консультацією і участю фольклориста, професора Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка Богдана Луканюка і утвердженої Міністерством культури України навчальної програми двох спеціалізованих відділів – української пісенної та інструментальної народної музики.

Висновки. Постать Богдана Яремка в українській традиційній музичній культурі посідає значне місце, як педагога, на думку якого, для виховання професійного виконавця народної музики і справжнього знавця української традиційної музичної культури потрібне пізнання її через вживання в регіональну традицію виконавства в безпосередньому «живому» середовищі її носіїв, а також через самостійну роботу з етномузикознавчою літературою. Як виконавця – здійснення і слухання фонозаписів народної

сопілкової музики, оволодіння грою на традиційних сопілках, виконання сопілкових творів у середовищі народних музикантів з їхньою оцінкою, гра з народними сопілкарями, а також музикування у весільних капелах. Богдан Яремко впевнений, що вихований у такій системі навчання студент стане професійним збирачем фольклорних матеріалів, концертуючим виконавцем і етнопедогогом.

Протягом чотирьох десятиліть триває подвижницька науково-дослідна, творчо-виконавська та педагогічна праця Богдана Івановича Яремка, яка заслуговує на право вважатися гідним репрезентантом української та європейської етноорганології. Науковий доробок якого академік Ігор Мацієвський оцінює як вагомий внесок у розвиток сучасної етнофонічної методології дослідження традиційної інструментальної музики в масштабах світового інструментального виконавства.

Список літератури

1. Супрун Н. Крила молодої музи. *Червоний прапор*. 1979. 14 січня.
2. Пестонюк І. Митці ювілею. *Червоний прапор*. 1983. 20 березня.
3. Супрун Н. З народного джерела. *Червоний прапор*. 1983. 12 жовтня.
4. Коблова Г. Сопілки звуки чарівні. *Культура і життя*. 1985. 23 квітня.
5. Супрун Н. Незвичний концерт. *Культура і життя*. 1987. 16 липня.
6. Столярчук Б. Грай, музико! *Зміна*. 1988. 24 травня.
7. Столярчук Б. З дзвінкого джерела. Рівне, 1991. С.13-15.
8. Супрун Н. Погляд через чверть віку. *Сім днів*. Рівне, 1997. 12 липня.
9. Столярчук Б. Митці Рівненщини. Енциклопедичний довідник. Рівне, 1997. С.347.
10. Походжук О. Сопілки голос чарівний. *Вільна думка*. ч.50-51. Львів, 2001. 23 грудня.
11. Супрун-Яремко Н. Контури його життя і долі. 40 років факультету музичного мистецтва. Рівне, 2011. С.210-213.

УДК 78.03(477)

Даяк Ж.Ю., Бордун Н.Р.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ФОРТЕПІАННОГО МИСТЕЦТВА ЛЬВІВЩИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. У даній статті здійснений аналіз наукових досліджень з питань основних тенденцій розвитку фортепіанного мистецтва Львівщини та визначено роль впливу розвитку західноєвропейської музичної культури.

Ключові слова: фортепіанне мистецтво, музична культура, композитор, Західна Україна, західноєвропейська музика.

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 8

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 15.04.2022 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 11,16. Наклад 100 пр. Зам. 33.
Видавництво «Волинські береги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські береги».